

Pirkanmaan ilmastotiekartan yhteistyöryhmän / Canemure-alueyhteistyöryhmän kokous

Aika: ma 27.9.2021 klo 13–15.

Paikka: Teams-kokous

Läsnä: Purontaus Eero, Hyttinen Liisa, Vähävuori Hanna, Herttuainen Helena, Ingelin Soili, Kosonen Kati-Jasmin, Lippo Antti, Merikoski Visa, Myllykangas Päivi, Arja Pihlaja, Marko Mäkinen, Ruut Rissanen, Taru Pilvi, Suvi Holm, Touru Tapani, Törmä Terhi, Rajala Mari ja Kankaala Kari.

Yhteenveto kokouksesta

Canemuren projektihallinnon loppuvuosi, Eero Purontaus ja Liisa Hyttinen, Pirkanmaan liitto

Eero Purontaus Pirkanmaan liitosta kertoi, että Liisa Hyttinen on palannut ennakoitua aiemmin töihin. Liisa on näin ensi alkuun 60 % työajalla. Tällä hetkellä Eero ja Liisa jakavat tehtäviä Canemuressa. Pikkuhiljaa Eeron työnkuvaan tulee muitakin asioita, mm. Pirkanmaan energiastrategian valmistelua.

Kysely kuntien ilmastotyön vertaisoppimisesta, Eero Purontaus, Pirkanmaan liitto

Eero Purontaus Pirkanmaan liitosta esitteli kokouksen alkuun kyselyn tulokset liittyen kuntien ilmastotyön vertaisoppimiseen. Kyselyyn vastanneita oli yhteensä 18. Vastauksia tuli yhdestätoista eri kunnasta. Tiekartan teemoista eniten kiinnostusta herättivät: Hiilinielut ja kompensointi sekä Maa- ja metsätalous.

Maa- ja metsätalousteemasta esiin nousivat erityisesti monikäyttömetsät ja eri sidosryhmien yhden pöydän ääreen tuominen. Hiilinielut ja kompensointi teemasta nousivat ekologisen kompensaation pilotti ja uudet liiketoimintamahdollisuudet. Lainsäädäntökehikon muuttuessa tarvittaisiin erityisesti tietoa uusista liiketoimintamahdollisuuksista. Liikenne ja liikkuminen teemassa toivottiin vertaisoppimisen aiheiksi erityisesti toimivia matkaketjuja ja joukkoliikenteen ulottamista kyliin. Energiatuotanto teemassa nousi tuulivoimaloiden sijoittelu. Yhdyskuntarakenne teemassa haluttiin kuulla lisää kokemuksia SeutuRANE:sta. Elinkeinoelämän vastuulliset ratkaisut teemassa eniten kiinnostivat sivuvirroista jalostettavat tuotteet ja niiden käyttömahdollisuudet sekä mahdolliset kompensoitiohyödyt.

Tällä hetkellä suunnitteilla on Pirkanmaan energiastrategiaan liittyviä webinaareja. Myös yhteistyö Tampereen tuomiokapitulin ja seurakunnan kanssa jatkuu. Suunnitteilla on seminaari, jossa käytäisiin kuntien ja seurakuntien kanssa läpi rakennusten hiilineutraaliuteen liittyviä kysymyksiä. Mukana seminaarissa ovat myös Turun tuomiokapituli ja Satakunnan Canemure partneri. Seurakunnan, ELY:n ja Helsingin yliopiston kanssa yhdessä järjestetty Ilmastojohtamisen päivä saa myös jatkoa. Suunnitelmissa olisi mennä paikan päälle Hyytiälän metsäasemalle. Myös Tampereen yliopisto pyritään ottamaan järjestelyihin mukaan.

Poimintoja käydystä keskustelusta:

Merikoski: Olisi hienoa saada kompensoinnista ja siihen liittyvästä laskennasta vertaisoppimistyöpaja. Kompensaatiomaailma on vaikea ja monimutkainen.

Lippo: Kaupunkiseudun osalta erityisen kiinnostavat teemat liittyisivät kompensointiin. Erityisesti kuntien näkökulmasta (esim. metsityksen kautta). Myöskin uusiin elinkeinoihin liittyviä kysymyksiä (esim. kompensointi kiertotaloustuotteiden kautta) voisi käsitellä työpajassa. Suomessa paljon esim. pörssiyrityksiä, jotka etsivät nimenomaan kotimaisia kompensointi-kohteita. Toinen teema olisi liikenne ja liikkuminen, esim. toimivat matkaketjut. Myös Tampereen kaupunkiseudun MAL-verkostoa voisi kiinnostaa yhteinen työpaja teemasta.

Keskustelussa todettiin myös, että kestävä liikenteen ratkaisut ovat harvaan asutuilla alueilla ihan erinäköisiä kuin tiiviissä kaupunkirakenteessa. Esim. joukkoliikennematkaisut toimivat tiiviissä kaupunkirakenteessa, mutta ei harvaan asutuilla alueilla.

Myllykangas: Työstetään eteenpäin ja mietitään mitkä teemat olisivat parhaiten soveltuvia kuntien vertaisoppimistyöpajoihin.

Pirkanmaan liitossa valmisteilla oleva YM:n rahoitushaku liityen vetystrategiaan, Eero Purontaus, Pirkanmaan liitto

Eero Purontaus Pirkanmaan liitosta jatkoi kokousta esittelemällä liitossa suunnitteilla olevan hankehakemuksen YM:n Alueet kuntien ilmastotyön tukena avustushakuun. Eero kertoi aluksi hakukriteeristöä. Pirkanmaan vetyaktivaattori hankkeessa tavoitteena olisi selvittää vetytalouden mahdollisuuksia Pirkanmaalla, tukea toimijaverkoston syntymistä ja vetyinfrastruktuurin kehittymistä. Hankkeessa kartoitettaisiin yhdessä yritys, TKI- ja kuntakumppanien kanssa Pirkanmaan alueellinen tilannekuva vetytalouteen siirtymisen tueksi. Kartoitus tunnistaisi potentiaaliset Pirkanmaan kunnissa sijaitsevat vetytoimijat ja niiden tarpeet.

Hankkeessa selvitetäisiin myös voisiko alueella syntyä yhteistyönä toimintamalli vetyekosysteemiksi. Vetystrategia sisällytettäisiin osaksi Pirkanmaan energias strategiaa, jota valmistellaan liitossa vuoden 2022 aikana. Hankkeen selvityksistä teetetäisiin ulkopuolisena hankinta viestintäkokonaisuus, joka olisi kohdennettu erityisesti kunnille. Hankkeen myötä Pirkanmaan liitto liittyisi Both2Nia verkostoon ja hakisi jäsenyyttä Hydrogen Valleys älykkään erikoistumisen kumppanuudessa. Verkostoitumalla päästäisiin kiinni aukioleviin rahoitushakuihin ja EU-tasolla muodostuviin hankekumppanuuksiin. Hankkeessa kilpailutettaisiin konsultti, joka tekisi 2–3 vetyselvitystä alueen kuntien teollisuusalueiden kehittämistyön tueksi.

Poimintoja käydystä keskustelusta:

Rissanen: Hyvin valittu kärki, koska Pirkanmaalla tehdään jo monien toimijoiden taholla geneeristä ilmastotyötä.

Ingelin: Yleistä ilmastotyötä tehdään, joten hyvä että on valittu selkeä kärki. Vety on oikein hyvä teema, koska energias strategia on ajankohtainen, mutta siinä ei pystytä menemään niin syvälle vetyteemassa.

Merikoski: Valittu kärki istuu hyvin energias strategian näkökulmaan.

Uudistuvan ilmasto- ja ympäristölainsäädännön esittely ja keskustelu, Soili Ingelin, Pirkanmaan ELY-keskus

Soili Ingelin Pirkanmaan ELY-keskuksesta esitteli ilmastolakipaketin. Soili aloitti valmisteilla olevasta ilmastolaista ja jatkoi sitten luonnonsuojelulakiin. Viimeisenä hän esitteli tilannekatsauksen MRL-uudistukseen.

LIFE17 IPC/FI/000002 LIFE-IP CANEMURE-FINLAND Projekti on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Sisältö edustaa ainoastaan CANEMURE-projektin näkemyksiä ja EASME / Komissio ei ole vastuussa projektin sisältämän informaation mahdollisesta käytöstä.

Ilmastolaki

Soili esitteli lain pääpiirteittäisen sisällön. Laki tulee olemaan puitelaki, jossa säädetään mm. ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä. Lain myötä hiilineutraali Suomi 2035 -tavoite tuodaan lakitasolle ja säädetään myös sopeutumiselle kansallinen tavoite.

Ilmastovuosikertomusta ja ilmastopaneelia koskevaa säätelyä täsmennetään. Laissa tarkennetaan myös valtion viranomaisen roolia ja säädetään kunnallisen viranomaisen edistämisvelvoitteesta. Isoimmat muutokset ELY-keskusten ja aluetoimijoiden kannalta on: 1. uusi maankäyttösektorin (LULUCF) ilmastosuunnitelma, 2. laissa on selkeytetty, että edistämisvelvoite koskee myös valtion aluehallinnon viranomaisia sekä lain mukaisia tavoitteita että suunnitelmia, 3. Kunnille uusi tehtävä edistää mahdollisuuksien mukaan lain tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon paikalliset olosuhteet, 4. ELY:lle muutoksenhakuoikeus ilmastolain mukaisia suunnitelmia koskien. Tällä hetkellä ilmastolain lausuntoja käsitellään ja budjettiriihen kirjausta ilmastosuunnitelmien teosta pohditaan.

Luonnonsuojelulaki

Soili kertoi, että säädettäväksi ehdotetaan uutta luonnonsuojelulakia, jossa ilmastonäkökulma oli tuotu ilahduttavan hyvin esille. Esimerkiksi luonnonsuojelualuetta voitaisiin edistää ilmastonäkökulmasta. Tarve uudistaa lakia ja parantaa sen vaikuttavuutta lajien ja luontotyyppien suojelun tehostamiseksi, luontotiedon hallinnan kehittämiseksi, ilmastomuutoksen sopeutumisen ja sen hillinnän edistämiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämiseksi. Tavoitteina on edistää monimuotoisuuden suojelua, lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä, tehostaa hallinnollisia menettelyjä ja selkeyttää luonnonsuojelun roolia osana muuta ympäristölainsäädäntöä. Luonnonsuojelulain tavoitteisiin ehdotetaan lisättäväksi ilmastomuutokseen sopeutuminen ja ilmastomuutoksen hillinnän edistäminen. Nykyinen laki ei tunnista ilmastomuutoksen merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Tunnistamalla ja huomioimalla kytkökset voidaan osaltaan tukea luonnonsuojelu- ja ilmastopolitiikan yhteensovittamista ja johdonmukaisuutta. Nykyiset säännökset ja viranomaistehtävät säilyvät pääosin voimassa. Lain tasolle nostetaan kuitenkin vakiintuneita periaatteita ja toimintatapoja.

MRL-uudistus

MRL-uudistuspaketti oli tullut lausunnoille samana päivänä ja lausuntoaikaa oli 7.12 asti. Tavoitteena on saada laki voimaan vuonna 2024. Soili kertoi, että laki ei toisi suuria muutoksia kaavoitusjärjestelmään. Maakuntakaavassa olisi esitettävä kehittämisen periaatteet koskien: 1. Maakunnan aluerakennetta, 2. Valtakunnallista ja maakunnallista liikennejärjestelmää ja -verkkoa, 3. Maakunnan viherrakennetta. Oikeusvaikutukset kaventuivat maakuntakaavassa. ELY:n valvontavalta koskisi kaavoituksessa ja muussa alueiden käytössä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista ja lain säädösten noudattamista. Uutena laissa tuodaan kaupunkiseutusuunnitelma. Kaupunkiseutusuunnitelman tarkoituksena on sovittaa yhteen kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän ja viherrakenteen kehittämisen periaatteet sekä edistää ilmastomuutoksen hillintää ja yhdyskuntarakenteen toimivuutta, taloudellisuutta ja kestävyyttä. Suunnitelmasta ei tulisi oikeusvaikutteista. Kaupunkiseudut määritellään laissa. Kunnan alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi laaditaan yleiskaavoja ja asemakaavoja. Yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. Asemakaavassa osoitetaan kunnan osa-alueen käytön ja rakentamisen järjestäminen. Lain mukaan kaavoituksessa on edistettävä ilmastomuutoksen hillintää usealla eri tavalla. Myös ilmastovaikutusten arviointi tulisi mukaan kaavassa arvioitaviin vaikutuksiin.

Rakennusten vähähiilisyttä ohjattaisiin siten, että rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla vähähiiliseksi. Uuden rakennuksen tai rakentamislupaa edellyttävän laajamittaisesti korjattavan rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki on raportoitava rakentamislupaa varten tehtävässä ilmastaselvityksessä. Hiilijalanjäljen ja hiilikädenjäljen

LIFE17 IPC/FI/000002 LIFE-IP CANEMURE-FINLAND Projekti on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Sisältö edustaa ainoastaan CANEMURE-projektin näkemyksiä ja EASME / Komissio ei ole vastuussa projektin sisältämän informaation mahdollisesta käytöstä.

arvioinnin on katettava rakennuksen elinkaari. Rakennuksen hiilijalanjälki ei saa ylittää käyttötarkoitukseluokittain säädettyä raja-arvoa.

Poimintoja käydystä keskustelusta:

Rissanen: Kunnat nostettaisiin kirjattuina toimijana luonnonsuojelulaissa. Tärkeää on myös, että isojen lakipakettien keskinäinen suhde ja kytkökset pitää huomioida ja kirkastaa. Esim. kaavoituksella aika monipuolinen rooli.

Rissanen: MRL-Uudistuksessa erityisen haastavaksi tulisi ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen näkökulmasta ylikunnallinen ohjaus ja yhteistyö, koska maakuntakaavan oikeusvaikutteisuutta rajattaisiin niin paljon. Tämä asettaa vakavan uhan sille, että voidaan ylikunnallisesti ohjata tekemisiä, koska myöskään kaupunkiseutukaava ei ole oikeusvaikutteinen. Lakipaketti valmisteltu YM:ssä, eli tämä ei ole valmisteleavan työryhmän tulos. Poikkeuksellinen lainvalmistelu on nostettu kuntaliitossa ja maakuntaliitoissa esille. Poliittinen ja työryhmän tuki puuttuvat nyt lausunnoilla olevasta lakipaketista. Myös ehdotus YM:n sisäisesti virkatyönä tehtävästä lain valmistelusta on hyvin poikkeuksellista näin isossa lakipaketissa. Kaikki nykyiset merkinnät, jotka ovat maakuntakaavoissa eivät olisi enää oikeusvaikutteisia. Tehdyt ratkaisut tulkittaisiin näin ollen lainvoimaisesti eri tavalla kuin silloin miten ne on valmisteltu.

Merikoksi: Ilmeinen riski, että hallinnallinen taakka kasvaa valtavasti, vaikka tarkoitus on hyvä.

Rissanen: Lain läpimeno on vielä iso kysymysmerkki.

Touru: Taakan lisääminen hallinnollisesti ja resurssien puolesta kunnille ei välttämättä tuo mitään hyvää lyhyellä aikavälillä. Voi olla hyväkin, että YM:n esitys tuotu nyt tällaisenaan ja toivottavasti lausuntopyyntö luetaan tarkasti.

Ingelin ja Rissanen: Kuntien yleiskaava poistumassa, joka tarkoittaisi ylikunnallisen yhteistyön mahdollisuuksien kaventumista.

Kosonen: MAL-ministeriöt: Uudistuksella mahdollistetaan ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista ja niitä toimia on vahvennettu.

Rissanen: Ajatus siitä, että maakuntakaava keskittyisi yleispiirteisempiin asioihin on hyvä, mutta oikeusvaikutavuuden rajaaminen ei ole hyvä asia. Iso keskustelu pyörii sen ympärillä, mitkä asiat ovat oikeusvaikutteisia ja mitkä eivät. Nämä linkittyvät vahvasti ylikunnalliseen ilmastotekemiseen. Sisällölliset tavoitteet ovat hyviä.

Merikoski: Ruutin yhteenvetoon voisi lisätä sen kuka kaiken maksaa välillisestä tai välittömästi.

Seuraava kokous ja muut huomiot

Seuraava kokous sovitaan Doodle-kyselyn avulla. Alustavana ehdotuksena ajankohdaksi on marras-joulukuun vaihde. Ilmastonmuutoksen sopeutumisen kysymys voitaisiin tuoda laajemmin johonkin yhteistyöryhmän kokoukseen. Tällöin osallistujat voisivat tuoda esille, miten sopeutumiseen on ajateltu tarttua kussakin organisaatiossa.

